

ขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์ประจำระดับอุดมศึกษา :
ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยของรัฐ

นางเจิมจันทน์ ทองวิวัฒน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2522

008217
I/532817X

MORALE AND JOB SATISFACTION OF INSTRUCTORS IN HIGHER EDUCATION:
A COMPARATIVE STUDY OF PRIVATE COLLEGES AND STATE UNIVERSITIES

MRS. CHERMCHAN THONGWIAT

A Thesis Submitted in Partial Fullfillment of The Requirement
for the degree of Master of Political Science

Department of Government
Graduate School

Chulalongkorn University

1979

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัตถ์ขอวิทยานิพนธ์

ขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์ประจำ
ระดับอุดมศึกษา คึกษา เปรียบเทียบระหว่างวิทยาลัยเอกชน
และมหาวิทยาลัยของรัฐ

โดย

นาง เจิมจันทน์ ทองวิวัฒน์

ภาควิชา

การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยค้ำตราจารย์ ไพโรจน์ ลีตปรีชา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... *สุประดิษฐ์ ชูภักดิ์* คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองค้ำตราจารย์ ดร. สุประดิษฐ์ ชูภักดิ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *จรรยา สุภาพ* ประธานกรรมการ

(ค้ำตราจารย์ จรรยา สุภาพ)

..... *ไพโรจน์ ลีตปรีชา* กรรมการ

(ผู้ช่วยค้ำตราจารย์ ไพโรจน์ ลีตปรีชา)

..... *วิรัช เวชกุล* กรรมการ

(คุณรัชทอง วิรัช เวชกุล)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์ประจำระดับ อุดมศึกษา ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างวิทยาลัยเอกชนและมหา- วิทยาลัยของรัฐ
ชื่อนิติกร	นางเจิมจันทร์ ท่องวิวัฒน์
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยคณบดี อาจารย์ ไพโรจน์ ลิตปรีชา
ภาควิชา	การปกครอง
ปีการศึกษา	2522

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เขียนขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ ต้องการที่จะทราบถึงสภาพขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์ประจำวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยของรัฐว่ามีลักษณะเป็นประการใด และมีปัจจัยอะไรบางอย่างที่มีอิทธิพลทำให้ระดับขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานสูงหรือต่ำ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เน้นหนักไปในทางพฤติกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยคำถามรวมทั้งสิ้น 48 ข้อ โดยแยกออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวของอาจารย์ประจำระดับอุดมศึกษา และส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการวัดขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถามโดยใช้วิธี Stratified Random Sampling แก่อาจารย์ประจำระดับอุดมศึกษาในวิทยาลัยเอกชน 4 แห่ง และมหาวิทยาลัยของรัฐ 2 แห่ง คือ วิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาลัยการค้า วิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย และวิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจ กับ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทั้งนี้เนื่องจากมีวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยของรัฐอยู่หลายแห่งทั่วประเทศ ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องเลือกศึกษาเฉพาะกรณีเป็นบางแห่งเท่านั้น สำหรับวิทยาลัยเอกชนทั้ง 4 แห่งดังกล่าว ได้สุ่มมาคิดเทียบแล้วเป็นร้อยละ 50 ของจำนวนอาจารย์ประจำทั้งหมด ส่วนอาจารย์ประจำจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เนื่องจากทั้งสอง

สถาบันมีอาจารย์ประจำถึง 2,033 คน และ 502 คน ตามลำดับ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ใช้วิธีสุ่ม ซึ่งเมื่อคิดเทียบแล้วเป็นร้อยละ 12.5 และร้อยละ 21.9 ตามลำดับ สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิต (Arithmetic Mean) ค่ามัธยฐาน (Median) รวมทั้งการใช้เส้นกราฟประกอบด้วย ซึ่งผลของการศึกษาค้นคว้า

1. อาจารย์ประจำวิทยาลัยเอกชนจำนวน 110 คน มีขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานส่วนรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยแยกเป็นพวกที่มีขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานสูงจำนวน 35 คน ที่มีขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานปานกลาง 56 คน และที่มีขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานต่ำจำนวน 19 คน

✓ 2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้ระดับขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์ประจำวิทยาลัยเอกชนอยู่ในระดับสูงคือ เพื่อนร่วมงาน และปริมาณงานในหน้าที่รับผิดชอบ ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้ระดับขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานค่อนข้างต่ำคือ โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน และความมั่นคงในการทำงาน ✓

3. อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยของรัฐจำนวน 224 คน มีขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานส่วนรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง โดยแยกเป็นพวกที่มีขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานสูงจำนวน 85 คน พวกที่มีขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานปานกลาง 105 คน และพวกที่มีขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานต่ำจำนวน 34 คน

4. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้ระดับขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับสูงคือ ปริมาณงานในหน้าที่รับผิดชอบ ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้ระดับขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำคือ ผู้บังคับบัญชากับเงินเดือนและสิทธิผลประโยชน์ต่าง ๆ

5. อาจารย์ประจำวิทยาลัยเอกชนมีขวัญและความพึงพอใจต่อบัณฑิตต่าง ๆ

3 หมวดดังนี้

5.1 หมวดลักษณะงาน ขวัญและความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

คอนข้างสูง

5.2 หมวดสภาพแวดล้อมในการทำงาน ขวัญและความพึงพอใจอยู่

ในระดับปานกลางคอนข้างสูง

5.3 หมวดเงินเดือนและสิทธิผลประโยชน์ต่าง ๆ ขวัญและความพึง

พอใจอยู่ในระดับปานกลาง

6. อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยของรัฐมีขวัญและความพึงพอใจต่อบัณฑิต

ต่าง ๆ 3 หมวดดังนี้

6.1 หมวดลักษณะงาน ขวัญและความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

คอนข้างสูง

6.2 หมวดสภาพแวดล้อมในการทำงาน ขวัญและความพึงพอใจอยู่ใน

ระดับปานกลางคอนข้างสูง

6.3 หมวดเงินเดือนและสิทธิผลประโยชน์ต่าง ๆ ขวัญและความพึงพอ

ใจอยู่ในระดับปานกลางคอนข้างต่ำ

7. อาจารย์ประจำวิทยาลัยเอกชนมีความเห็นว่าอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

ที่สำคัญคือ โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน และความมั่นคงในการทำงาน

8. อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยของรัฐมีความเห็นว่าอุปสรรคในการปฏิบัติ

งานที่สำคัญคือ ผู้บังคับบัญชา กับเงินเดือนและสิทธิผลประโยชน์ต่าง ๆ

Thesis Title Morale and Job Satisfaction of Instructors in Higher
Education: A Comparative Study of Private Colleges and
State Universities

Name Mrs. Chermchan Thongwiwat

Advisor Assistant Professor Pairoj Sitpricha

Department Government

Academic Year 1979

ABSTRACT

The objectives of this thesis are twofold. Firstly, it aims to study the condition of morale and job satisfaction among the instructors of private colleges and state universities. Secondly, it is aimed at the factors which influence the level of morale and job satisfaction among the said instructors. The emphasis is on the behavioral aspects of morale and job satisfaction.

Questionnaire is used as the method for collecting data. It contains 48 questions and is divided into 2 categories: (1) personal information and (2) morale and job satisfaction including opinions concerning the performance. Since the population of the four private colleges (Bangkok College, College of Commerce, College of Business Administration and Assumption Business Administration College) involves 272 instructors, the stratified random sampling method is employed in the process of sampling selection. Fifty percent of the total population is randomly selected by this method. With regards to the instructors of state universities, the population that is chosen to study is of Chulalongkorn Univer-

sity and Thammasart University. Since the population of the two universities respectively involves 2033 instructors and 502 instructors, the stratified random sampling method is employed in the process of sampling selection. Only 12.5 percent and 21.9 percent of the total population of the two universities is randomly selected by this method. Statistical analysis of data including the application of arithmetic mean, median and graphic scales. The finding of this study are as follows:

1. Morale and job satisfaction among the 110 instructors of the private colleges is moderate (35 cases are rated high, 56 cases are rated moderate and 19 cases are rated low)

2. The important factor which influences high level of morale and job satisfaction are coworkers and quantity of work. Conversely, factors which cause the low level of morale and job satisfaction among them are opportunity for advancement and security.

3. Morale and job satisfaction among the 224 instructors of the state universities is relatively high. (85 cases are rated high, 105 cases are rated moderate and 34 samples are rated low)

4. Factors which are resulted in the high level of morale and job satisfaction among the instructors of the state universities is quantity of work. On the other hand, factors which cause the low level of morale and job satisfaction are supervisors, salary and fringe benefits.

5. Morale and job satisfaction, with respect to the influencing factors, among the instructors of the private colleges is classified into 3 categories:

- 5.1 The nature of work category. Morale and job satisfaction is relatively high.

5.2 Working environmental condition category. Morale and job satisfaction is relatively high.

5.3 Salary and fringe benefits category. Morale and job satisfaction is moderate.

6. Morale and job satisfaction, with respect to the influencing factors, among the instructors of the state universities is also classified into 3 categories:

6.1 The nature of work category. Morale and job satisfaction is relatively high.

6.2 Working environmental conditions category. Morale and job satisfaction is relatively high.

6.3 Salary and fringe benefits category. Morale and job satisfaction is relatively low.

7. Opinions of the instructors in the private colleges concerning problems of work are opportunity for advancement and security.

8. Opinions of the instructors in the state universities concerning problems of work are supervisors, salary and fringe benefits.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

ในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพโรจน์ ลิตปรีชา ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ควบคุมการวิจัย ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนกรุณาตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ต้นจนจบ ขอกราบขอบพระคุณกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ จรุงฤกษ์ สุภาพ และคุณรัชชอง วิริยเวชกุล ผู้อำนวยการกอง วิทยาลัยเอกชน ทบวงมหาวิทยาลัย ที่กรุณาตรวจสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จเรียบร้อย และขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

อนึ่ง ผู้เขียนขอขอบพระคุณคณะอาจารย์ประจำวิทยาลัยเอกชนทั้ง 4 แห่ง คือ วิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาลัยการศาฯ วิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย และวิทยาลัยอัสสัมชัญบริหาร ธุรกิจ และอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยของรัฐ 2 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ได้กรุณาให้ขอมูลในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างดี ขอขอบคุณมิตรสหายทุกท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่ผู้เขียน และขอขอบคุณ คุณชลอ เจตเพ็ญภาส ที่ได้กรุณาช่วยจัดการในด้านการพิมพ์ให้ลุล่วงไปโดย เรียบร้อย

เจิมจันทน์ ทองวิวัฒน์

2 ตุลาคม 2522

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย

ก

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

ง

กิตติกรรมประกาศ

ช

รายการตารางประกอบ

ญ

รายการภาพประกอบ

ฉ

บทนำ

สภาพของปัญหาและความสำคัญของปัญหา

1

ภาพพจน์ของวิทยาลัยเอกชนเมื่อเปรียบเทียบกับ-
มหาวิทยาลัยของรัฐ

2

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

6

สมมติฐาน

7

ขอบเขตของการศึกษา

8

ข้อจำกัดในการศึกษา

9

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

10

นิยามศัพท์

11

ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

12

บทที่ 1

แนวความคิดทางทฤษฎีเกี่ยวกับขวัญและความพึงพอใจในการ-
ปฏิบัติงาน

17

สถาบันการศึกษาในฐานะขององค์การ

18

ความสัมพันธ์ของการบริหารงานบุคคลกับความพึงพอใจ-
ในการปฏิบัติงาน

21

	ลักษณะความต้องการของมนุษย์	24
	ความแตกต่างในความต้องการของมนุษย์	27
	ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน- กับขวัญ	36
	องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดกำลังขวัญที่ดี	39
บทที่ 2	วิธีการและกระบวนการวิจัย	47
	การเลือกหน่วยวิจัยและประชากร	47
	การรวบรวมข้อมูล	48
	วิธีการรวบรวมข้อมูล	52
	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	53
บทที่ 3	การวิเคราะห์	58
	ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ลักษณะพื้นฐานของประชากร	58
	ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการ- ปฏิบัติงาน	64
	ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจในการ- ปฏิบัติงาน	122

สรุปผลการวิจัย

ขอเสนอแนะ

บทที่ 4

บรรณานุกรม

ภาคผนวก ก.

ภาคผนวก ข.

ภาคผนวก ค.

ประวัติการศึกษา

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนอาจารย์ประจำวิทยาลัยเอกชนที่ออกแบบสอบถามไป และได้รับกลับคืนมา	49
2. จำนวนอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยของรัฐที่ออกแบบสอบถามไป และได้รับกลับคืนมา	50
3. ปัจจัยต่าง ๆ ในแบบสอบถาม	55
4. ลักษณะพื้นฐานของอาจารย์ประจำวิทยาลัยเอกชน	59
5. ลักษณะพื้นฐานของอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยของรัฐ	61
6. ความรู้สึกของอาจารย์ประจำวิทยาลัยเอกชนต่อแบบสอบถาม	65
7. ความซึ้งมึนเลิศคณิตและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละปัจจัย ที่มีผลกระทบต่อระดับขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของ อาจารย์ประจำวิทยาลัยเอกชน	87
8. ความรู้สึกของอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยของรัฐต่อแบบสอบถาม	94
9. ความซึ้งมึนเลิศคณิตและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละปัจจัย ที่มีผลกระทบต่อระดับขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยของรัฐ	116
10. เปรียบเทียบความรู้สึกของอาจารย์ประจำวิทยาลัยเอกชนและ มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีต่อคำถามในแบบสอบถามวัดขวัญและความ พึงพอใจในการปฏิบัติงาน	122
11. เปรียบเทียบความซึ้งมึนเลิศคณิตของอาจารย์ประจำวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ	128
12. เปรียบเทียบระดับขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของ อาจารย์ประจำวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยของรัฐ	129
13. เปรียบเทียบขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์ ประจำวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีต่อหมวดต่าง ๆ	134

รายการภาพประกอบ

รูปที่

หน้า

1. การแบ่งระดับชั้นความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์ 27
2. แสดงความแปรผันของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับขวัญและความ
พึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์ประจำวิทยาลัยเอกชน 88
3. แสดงขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์ประจำ
วิทยาลัยเอกชนที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ 3 หมวด 92
4. แสดงความแปรผันของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับขวัญและความ
พึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยของรัฐ 115
5. แสดงขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์ประจำ
มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ 3 หมวด 120
6. เปรียบเทียบความแปรผันของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับขวัญและ
ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์ประจำวิทยาลัยเอกชน
และมหาวิทยาลัยของรัฐ 127
7. เปรียบเทียบขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์
ประจำวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ
3 หมวด 135

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย